

KNER IZIDOR
KESERVES KENYÉR

TRÉFA KÉT FELVONÁSBAN

GYOMA, 1928

*Nyomatott a kiadó Kner Izidor könyvnyomdájában,
az 1928. esztendő július havában.*

SZEMÉLYEK:

WANDTUCH ÁBRIS
földnagybérlő és földbirtokos

SCHWARTZ MÓNI
kereskedelmi utazó

DARU GÁBOR
községi bíró

DR. TINÓ SEBESTYÉN
községi állatorvos

*A kevésbé ismert dőlt betűvel szedett idegen szavak
fordítása a könyvecske végén található.*

ELSŐ FELVONÁS

Színhely: Wandtuch nagyon elegáns dolgozószobája, a falon Sir Moses Montefiore és Eötvös Károly képei között saját olajfestésű arcképével. Szerte mindenben a WÁ monogram, fölötté ötágú koronával.

(Az ajtón kopogtatnak, kisvártatva, mogorván kikiált)

Wandtuch: Herein!

(Nagy reverenciával, ballábát kissé maga után húzva, hóna alatt lapos bőrtáskával belép)

Schwartz: Störich? Méltóságos uram! Merjek érdeklődni, hogy milyen pantallóban méltóztatik lenni? Melyik jobblábával tetszett ma reggel az ágyból párnák közül kikelni? S főként: szabad-e a szájamat minden Schiberelef nélkül eltátni?

Wandtuch (enyhült arckifejezéssel): Schwartz! Schwartz! Szerencse csillagzatának a szülöttje vagy! Jobbkor nem is jöhettél volna! – A legjobb hangulatú sövüoshi nadrág van rajtam és fogsz mindjárt a hallottaktól hasra vágódni!

Schwartz: Smá Jiszróél! Víziót látok! A multak emlékei rajzanak el lelki szemeim előtt! Rachmem! Mit remélhetek, mit várhatok egy ilyen baljóslatú Vorwort után?!

Wandtuch: Schwartz, ne remegj! Ne citerázzon az inad! Ezúttal szépen fogsz kezelteni...

Schwartz: Előre is hálásan köszönöm; de csak ne per procura, méltóságos uram!

Wandtuch: Nem, nem! Fogsz menten elevenedni, elemekben lenni és örömdben cepperl-polkát táncolni!

Schwartz (sóhaj).

Wandtuch: Ide figyelj! Megrendelek ezennel nálad promptra két traktort és négy vagón szuperfoszfátot. Megértve?!

Schwartz: Isten a „Magyar Hírlap” fölött! Álom ez, avagy nem valóság?!

Wandtuch: Te chütcpe! Nem valóság neked az, amit én – Wandtuch – mondok?!

Schwartz: Mille pardon! Én így hangsúlyoztam? Au contraire, nálam a tón, a nigen azon feküdt, hogy miként higgyek magamnak? Az én saját tulajdon két fülemnek?

Wandtuch: Az már más! Ezt jól is teszed! Saját magadnak nem hinni nemcsak jogod, de legtöbbször igazad is van.

Schwartz: Na, hála isten, csak hogy méltóságos uram is beismeri. – De még tovább megyek, méltóságos uram! Én annyira frappirozva, mit frappirozva? betroppecolva vagyok, hogy ennek a hatása alatt bátorodom egy illojalításra és merészkedem méltóságodat molesztálni azon alázatos kéréssel, hogy kegyeskedjék előbbi nagylelkű, nem várt és soha nem remélt nobel kijelentését in spebeli nemesi szavával szankcionálni.

Wandtuch: Schwartz! Én tégedet mindig egy élelmes, ügyes, jó vigécnek tartottalak és most látom, hogy vagy egy rossz kérődző, hasított körmű állatkerti behéme. – Zsebedben a Kommissionsnote s ahelyett, hogy ezt tennéd elem aláírás végett, játszod a dzsentrit és akarsz becsületszóra építeni egy ilyen rád nézve fontos és komoly üzleti ügyletet. Chamer aki vagy! – Tőlem egy manupropria szentebb a Szentírásnál. Mert ahhoz semmiféle kommentár nem fér, míg a Szentírást ötezer esztendő óta magyaráztatják és végérvényesen még az első betűn, az Alefon sem jutottak túl.

Schwartz: Cukker e Mund! Méltóságos uram úgy beszél, mint a kissé kuka Mózes a sinai hegy alján helyettesítő díszszónok: Áron *ovajsz ávajszénü!*

Wandtuch: Már jó! Menjünk tovább!

Schwartz (mohón felüti a megrendelési füzetjét, ujjnyálazással fellapozza a soros oldalt és két lapja közé helyezi az indigó-papírt. Kabátja külső zsebére akasztott Penkala írónját három ujjja közé kapva, Stellungba vágja magát és mint borbély a borotvával, nagyot kanyarít Penkalájával a levegőben): Méltóságos uram! Akar a traktorszállítás körül a saját zsebe javára számottevő megtakarítást elérni?

Wandtuch: Hát nem akarnék?!

Schwartz: Gondoltam! Méltóztassék rám, mint praktikus üzletemberre hallgatni. – Egy tizenöt tonnás vagonba pont három traktor fér el s tehát ha komplettírozni méltóztatnék a traktorok számát, a harmadikat – zocuzágn – ingyen szállítaná a Máv.

Wandtuch: Betyár, betyár! Szállítsd csak a kettőt tíz tonnás kocsiban és akkora fölös térűrt megspórolom anélkül, hogy kelljen harmadik traktort rendelnem.

Schwartz (homlokára csap és naivságot tettetve szól): Méltóságod bölcsebb Salamon királynál. Biz' isten ez nekem eszembe sem jutott! *(Füle tövét vakarva, tolakodó rábeszéléssel):* Nagykegyességű drága méltóságos uram! Bleibt zwei?

Wandtuch: Nü-ná!

Schwartz (szaporán kitölti a megrendelési lap rovatjait, itt-ott hangosan mormogva, amit ír): Lieferbar: sofort. Zahlbar und klagbar: Budapest. Konditionen: ohne Skonto. Reklamationen:... *(Aztán a közben asztalhoz ült uraság elé teszi a könyvecskét, ki aláírja és maga előtt hagyja a noteszt.)* S most, méltóságos uram, ha megengedi és meg nem sértem, egy nagy nagy fragmentum, egy nagy káse, egy óriási kérdés... Ha ugyan méltóságos uramat nem terhelem vele?

Wandtuch: Hát nem? De azért csak smüzolj.

Schwartz: Méltóságos uram! Esztendők óta járok a nyakára. – Tettem tiszteletemet a lipótvárosi – nekem legyen mondva – grandióz, fejedelmi paléjában; felkerestem a dombszögi pusztán és ezen istenhátamögötti kuriáján is most másodszor alkalmatlankodom s méltóságod hol nem fogadott, hol kidobott. Most meg, – mielőtt kinyitottam volna a szájamat, – már bele is repült a sült galamb: két traktor és négy vagon műtrágya képében. Hát rébusz ez, avagy nem rébusz?! Van itt kérdezni való? Avagy nincs kérdezni való?

Wandtuch: Schwartz! Végre okosan beszélsz. Joggal álmétkodsz. S én nem hagylak tégedet e tekintetben a sötétségben.

Schwartz: Ez az! Mehr Licht!

Wandtuch: Igen, igen. – Félév előtt, amikor itt jártál, pont tőlem távoztadkor megcsúsznál a mi sáros, síkos padló-trotojárdánkon és lábadat törted. – Tudomásom szerint három hónapig nyomtad a gyulai közkórház szalmazsák-matraccát, mely idő alatt szünetelt a provizióra alapozott kenyérkereseted. – Nálam futja és lelkiszükségét éreztem egy unzerájnerrel szemben, hogy hivatása teljesítésekor ért mártíromságát honoráljam. – Verstanden?!

Schwartz: Méltóságos uram! A jóságos Jehova vasalja simára élte leggöröngyösebb, leggörbébb útját is és – bis hundertundzwanzig – ha beprotezsálatnék a Paradicsomba, ennek a legbetámtabb huriai csiklandozzák bechowed tokáját, mindkét lábazatának a talpazatját: Messiás eljöveteleig, a boldog feltámadásig! *(Hirtelen felkapja az asztalról a könyvecskéjét és a kitépett Bestellscheint átadva, a noteszt táskájába csúsztatja:)* Méltóságos uram! Darf ich

frogen? Szabad meg-megest kérdezni? Mekkora megrendelést adott volna fel nekem, ha akkor nem a lábamat, hanem a nyakamat töröm ki?!

Wandtuch: Azez Pónem! – Csak nem hiszed, hogy a te szép pofádra fel nagylelkűsködtem? – De hallottam, hogy igen szép nagy családod van...

Schwartz: Unberufen! Kilenc sasfióka! Elevenek, eszesek, mint a cherubok! Az úristen tartsa meg sokáig nekem őket, hogy nálam még sok-sok örömet, gyönyörűségeket megérhesenek!

Wandtuch: E náchesz! Igazán szép!...

Schwartz: Pardon, hogy megint a szavába vágok, méltóságos uram! – De mi egy tizenegyetagú családnak két traktor, meg négy vagon műtrágya? Mi esik egynek-egynek a fogára? (*Noteszt mohón előkapva:*) Számítana méltóságodnál, ha a Bestellscheinon javítana?

Wandtuch: Szamar Voraussetzung, hogy nálam bármi is számíthatna, de megkapta a magáét és fertig! – Ellenben nekem is volna magához egy intim kérdés? Egy frog, mi az agyamban kóvályog?

Schwartz: Beszéljen, kérdezen, méltóságos uram! Hízok, ha hallgathatom!

Wandtuch: Maga furtofurt útban van és még elég fiatal hozzá, hogy eltűnődhessen rajta, hogy miként keletkezett magánál oly rohamosan az a nagy család, annyi sok gyermek?

Schwartz: Méltóságos uram! Mi kell egy-egy gyerekhez?! S itt-ott mégis csak vagyok otthon is! De meg: ragaszkodnak a mai asszonyok a házassági kötelem teljesítésénél pont a saját férjeikhez? – És nem enyhít ezen a mizérián a kölcsönösség?! Hisz az esztendő nagyobbik részén magam is ezúton táplálkozom és mondhatom, hogy nincsen panaszra okom. Sie können mir glauben: a legtöbb férj akkor tudná, milyen kincset bír az asszonyában, ha látná, mit mível, ha más csókolja! – De mit filozofálgatok én itt szerelemről, amikor, leider, a magunk fajtánál a kenyér ennél sokkal előbbrevaló!

Wandtuch: Pedig ezt tőled szívesebben hallgatom. Ezen feststellungen körül sokkal rokon-szenvesebb, sokkal *chochemabb* vagy, mint az árúkínálatnál.

Schwartz: Hagyjuk szaladni! Adjon inkább nekem écat méltóságos uram, hogy kinek lehetne még ebben a medinában pár traktort, pár vagon műtrágyát a nyakába sózni?

Wandtuch: E koldus faluban, ahol kívülem csak törpebirtokosok vannak, akar maga még üzleteket másnál is csinálni?!

Schwartz: Méltóságos uram! Amíg a rossz sáros úton bekecmeregtek velem a fiakeres girhesei, eldiskurálgattam a kocsissal, aki szerint a községi bírónak akkurátus szép nagy darab földbirtoka van.

Wandtuch: A Daru Gábornak? Annak a *párachnak*! Annak akar maga valamit eladni?!

Schwartz: Kezét csókolom! Már rohanok is! És adok blindre annak az akasztófárávalónak ötszáz fórt! (*Nagy hajbókolás közt farol az ajtó felé, miközben a szemközti ajtón eltűnik Wandtuch, anélkül, hogy az elköszönést viszonzná. – E percben a vigéc felegyenesedik, megvető grimáaszt vág és távoztában elkeseredett dühvel deklamálja:*) A protz! – Méltóságosztatja magát, holott még csak nem is kurta, hanem csak megkurtított nemes! Jehová! Azt a cserzett kutyabőrt szeretném én látni, amely ezen a *kéleven* csak valamicskét is tudna nemesíteni!

(*Függöny.*)

MÁSODIK FELVONÁS

Színhely: Daru Gábor portája.

(Nyílik a kiskapu, a nyíláson bedugja fejét Schwartz. Szerte pislog: kutyákat fürkészsze.)

Daru Gábor: Kívül tágasabb!

Schwartz (még mindig csak fejével bent az udvarban): Drága Daru Gábor bíró uram! Adjon inkább egy kis sürgős, autentikus információt a beste dög kuvaszok iránt!

Daru: Attól jöhetsz! – Ma egy hete adjusztáltak meg egy vigécet...

Schwartz: Weh!

Daru: ... és azóta miattatok vesztegzár alatt nyögnek szegények!

Schwartz: *Lemáne Sem!* És amolyan zár alatt?

Daru: He-he-he! Hát különben nem rég az inadban volnának?!

Schwartz (víg bátorsággal, lábát nem húzva, belép s odalejt, már messziről parolára nyujtva kezét): Van szerencsém, bíró uram!

Daru (a kéznyujtást azzal negligálja, hogy mindkét keze el van a pipával foglalta): Na, én nem igen mondhatom.

Schwartz: Bíró uram! Csak nem a személyemre vonatkoztatva?

Daru: Ki a fene törődik a maga becses perszónájával, hanem hát bent az istállóban döglődik a legkedvesebb drága hámoslovam.

Schwartz: S még sincs bíró uramnak szerencséje? Biz' isten, több, mint... gondolnál – Hiszen engemet a jelen esetben a magyarok istene – mint Messiást – egyenest predesztinációval küldött ide a bíró uramhoz.

Daru: Na-né! Talán inkább a jordányok Jehovája! – Merthogy ti még mindig várjátok a Messiást, míg a mienk már közel kétezer esztendeje megjött. Meg is vagyunk vele nagyon elégedve. – Oszt meg, ilyen csámpást, mint jómagad, igazán csak a saját fajod vállalhat.

Schwartz: Bíró uram! Jó vicc. – De az idejövetelemmel kapcsolatosan amit megmondtam, az száz percentig gilt! S meg tetszik látni, hogy az én ide való elküldetésem szinte bibliai missió. S ha – Gott behüt! – az a kedves hámos be is döglik: maga ezer százalékgig ki lesz kúrálva.

Daru: Pardony uram! Hát lódoktort tisztelhetek kegyedben? Biz' isten vigécnek néztem!

Schwartz: Vigéc? Lódoktor? Wie heiszt lódoktor? Egy egész mezőhegyesi állami nagy ménes kismiska hozzám képest!

Daru: Hogy a fene rágja! Hát a Bethlen kormány már odazüllesztette csonka szép Magyarországunkat, hogy girhes zsidó kézbe illesztette a lótenyésztés nemes jövődjének az eszközét?!

Schwartz: Rossz helyen kapiskál bíró uram! Én pártoktól és kormányoktól független polgár-ember vagyok, ki a Habersasher & Fitzmaurice világhírű ánglius cég budapesti főlerakatának vezérképviselőjében tisztelem meg látogatásommal bíró uramat...

Daru: Ühüm! Fővigéc úr!

Schwartz: ... ki – egyebek között – olyan extra finom, pompás csodagépeket hozok forgalomba, egy világ pátenst, mely negyven lóerejű és amely mellett elbújhat a Ford, a Mac Cormick, a Clayton et Shuttleworth, meg mind a mi többi konkurensünk! Egy találmány, mely egyetlen ember kezelése mellett képvisel negyven lovat, ami ugyebár – testvérek között is – hús ekefogatnak felel meg? Na most, hús ekefogathoz egy-egy ekeszarvát tartó suhancot ha veszünk: szembe állítva ezeket az én gépecskémme! a megtakarítás lóban harmincnyolc, emberben harminckilenc. Ez azonban csak pro primo van mondva! Mert pro secundo, a hajtóerőben való megtakarítás még frappánsabb! Mert amit két ló szalmában, szénában, abrakban igényel és elfogyaszt huszonnégy órán át – ha dolgozik, ha nem – folyton zabálván: ezzel vizavi az én kis gépecském pont azon minutomig fogyasztja a mai lefelé tendáló árak mellett különben is olcsón beszerezhető hajtóerőt, ameddig végzi a hasznos munkát. Tehát nincsen semmi elkallódás! Pro tercio: megszabadul bíró uram nyerges, köteles, kerékgyártó, szíjjártó, kovács és a fészkes fene tudja még hányféle betyár mesterember mindennapi borsos számlájától s nem szorul többé bíró uram állatorvosra, patikára, eccetera! Nem szabad azonban a kalkulációból kihagyni, amit a negyven ló mellé szükséges kocsissereg egy hosszú esztendőn át szinte napról-napra összelopkod. Pro legvégül pedig: nem kell zabot, árpát termelni és tengerit, lucernát is kevesebbet, hanem kihasználhatja bíró uram az így felszabadult földeket mind, a sokkal rentábilisabb búza alá. Aztán több tehenet tarthat és a tejtermékekből, borjakból költhet bőven a ma nélkülözhetetlen divatra a bíróné asszony s mert nem kell szegény pocáknak a tengerin mutyizni a lovakkal: hízlalhat bíró uram több sertést, bőven eladásra is. Tarthat a legelőn, kaszálón több birkát: és báránycák, juhok, gyapjú meg juhsajt, gomolya árából nemcsak fizetheti a nagy adót, de marad bőven bundára, szűrre, csizmára, meg minden egyébre s mind egy olcsó kis olyan gép révén, mely fölösse teszi az improduktív lovak tartását. Folytathatnám akár reggelig. De minek? Ha bíró uram ennyiből nem értett, akkor mit ért meg?! Azt azonban nem szabad megemlítetlenül hagyni, hogy mekkora istállót pretenzionál negyven ló, míg az én kis patentgépem szépen meghúzódik akár a nyitott félszer bármely sarkában és nem kell számára cselédet tartani, aki etesse, itassa, pucová!ja, meg ezen teendőket elhanyagolja a zsidó hajnalig hasán lustálkodó naplopó cselédség. Az én gépemmel addig van dolog, míg ő maga is dolgozik és aztán akár nem is léteznék!

Daru: Punktum! Reszta! Ugyebár traktort szeretnél eladni?

Schwartz: Gatt! Tudja, miről van szó és hagyja az én rossz tudóm jobbik felét kibeszélni!

Daru: Hahó komé! Magad jószántából és hiába lefetyeltél...

Schwartz: Hiába?! Ilyent még nem pipált a nagybá!im se!

Daru: Hát most pipálhat, komé! Mert lásd csak: ha tényleg olyan fikciós az a masina, mért nem tartjátok meg magatoknak és mért áruljátok és vigéceltek vele drága költségen?

Schwartz: Zerspring! Bíró uram, most egy nagyon rossz viccet mondott! – Mi gyártjuk ezeket a gépeket az emberiség javára naponta ezer számra, nincsen egy talpalatnyi termő földünk és tartjuk meg magunknak mind, amikor bíró uram nem akar egyetlen egyet sem beszerezni egy akkora tábla hochprima földbirtokhoz, amilyennel az úristen megáldotta! – Holott megduplázhatná ezzel a földje hozamát és tehát bátran elmondhatná a Habersasher & Fitzmaurice cég, hogy az ő révén pont annyi földet örökölt bíró uram, mint amennyit az ősei után. – Én mondom magának, bíró uram, hogyha maga nem csak úgy a híréből, puffogásából, hanem defaktó ösmerné a mi traktorunk mivoltját: ész nélkül kapna utána!

Daru: Így tán igen.

Schwartz: Bíró uram! Itt a hónom alatti portfőjben a kópiája, hogy egy órával ezelőtt a Wandtuch uraság négy, mondva négy traktort rendelt nálam promptra, kápé.

Daru: Ne fáradjunk a bizonyítással. Nem kétlem én azt egy cseppet sem. Sőt azt csudálnám, ha kevesebbet vásárolt volna.

Schwartz: Csak nem tartja bíró uram olyan kergének azt az országos jóhírben álló mezőgazdászt, hogy csak úgy mirnix-dirnix vásárol angróban gépeket, ha nincsen meggyőződve használhatóságáról, nagyszerű voltáról?!

Daru: A világért sem! – De izraélita s nem azt nézi, hogy a földnek mi a jó, hanem hogy neki mi használ menten.

Schwartz: Bíró uram! Jobban senki összenőve nincsen földjével, mint Wandtuch! Ami vagyont hosszú időn összeharácsolt, összeuszorázgatott, nagyszerű rentékben gyümölcsöztetett és gondtalan életet biztosított magának örök életére: egyszer csak rájött a bolondja s mindenét földbe nyomta. Neki hát nem csak szeretni, de meg is kell azt a földet becsülni!

Daru: Ehez neked nincs dunsztod, komé! Hiszen nagyobbára mégis csak bérlő s így minden kapva kap, amivel a földet jobban szípolozhatja s minél inkább kihasználhatja. Neki, meg a többi zsidónak való a te géped!

Schwartz: *Sekajch!* Traktor és felekezeti kérdés! Egy gép, mely – mint az igazhitűek az imaszíj bunkóját – a homlokán hordja a világmárkát, mely millió számban hinti szerte a földkerekségén az áldást: nem való kereszténynek! Így sem prüfolták még le a mi drága portékánkat. – Nem tudna bíró uram valami konkrétabb kifogást emelni ellene? – Egy találmány ellen, mely mélyebben szánt a kéziekénél, végzi a vetést, hord, vontat, csépel, behord és aztán szépen hazasétál a saját erejéből s mindezt majdnem ingyen: kereszténynek tréfli! Így aztán mi van azon csodálni való, hogy csak a zsidó gyarapszik, gazdagszik? S mi jogon fáj ez maguknak, az elavult termelési rendszerhez való görcsösen ragaszkodás mellett? – S nem természetes következménye-e ennek, hogy pár százan pompásan megélnek a maguk naiv elégedetlenségének szításából, fejlesztettségéből?!

Daru: Bár az utóbbit illetőleg pedzed az igazságot, a traktor mivoltjára nézve tudnod kell ennek a nagy hibáját és alkalmatlan voltát is!

Schwartz: Nem én, bíró uram! De szeretném tudni, hogy ezt kiküszöböltethessem a gyárral.

Daru: Megmondhatom.

Schwartz: Szóljék, bíró uram! Biz isten, aranyshájú szent Jánosnál is szívesebben hallgatom!

Daru: Először is a traktor kopik, de nem szaporít, míg a lovak nemcsak hogy az utódlásról gondoskodnak: de nagy ára van a szép csikóknak!

Schwartz: Rá fogom vezetni bíró uramat, hogy ez a teoria hamis. Nagyon rövid idő múlva nemcsak a jelentősége, de maga a csikó is a multak emléke lesz.

Daru: Hogy az ördögök csincsikózzanak* a bokáddal, hogy ilyest mersz mondani!

Schwartz: Hagyjuk ezt abba, bíró uram! Majd kitűnik a továbbiakból, hogy mennyire megvannak számlálva a csikóknak a napjai s tehát ettől mehetünk tovább. Rátérhetek tárgyunkra.

Daru: Térhetsz az ördögbe, hisz azon kezdtem, hogy először!

Schwartz: Na, és másodszor?

Daru: Másodszor és legfőképpen pedig, mert a géped csak bömböl, бүdösít, de nem *piszkít*!

Schwartz: E zaj??!! Most már tudom, mi kell, mi fáj és mi hiányzik bíró uramnak!

* Pestieknek: falusi gyermekek csont-csikószása.

Daru: Vakapád! A földnek és nem ennenmagamnak!

Schwartz: Legyen így mondván! Belejöttünk a jó kerékvágásba, bíró uram! Essünk most csak át gyorsan a traktorvásáron s aztán fogok jönni a gazda lelkével: a trágyával.

Daru: A traktoron már átestél. Emebben meg csak evickélj!

Schwartz: Ne múljon a sorrenden, bíró uram! Van szerencsém bemutatkozni, mint az Első Általános Hazai Műtrágyagyár képviselője, ki utazom szuperfoszfátban is...

Daru: Ganajban?!

Schwartz: ... és amennyiben még ki nem fejtettem volna, szabadjon figyelmébe ajánlanom, hogy amennyibe egy pár lótarás kerül, ezért ad cégünk annyi földzsírozó szuperfoszfátot, amennyit a legjobb törekvéssel sem produkál húsz ló sem. Tehát mi e tekintetben is a lovak fölött állunk s a girhesek ebben a tekintetben sem jöhetnek számításba, mint versenytársak.

Daru: Ezzel is a méltóságot traktáld, mert fajtájának való a földet egy kicsit megsózni, hogy még jobban lehessen a zsírját venni! *(Ihlettel, majdnem szavalva:)* Ki van próbálva ezer esztendeje, hogy amit a lábasjóságok szemetelnek és kihordanak a földre: megest kenyér lesz belőle! *(A hátsó kiskapun bejött és az istállóból előbandukoló, félúri habitusú alak pár lépésnyire előbbiektől megáll és orrfintorgatással jelzi, hogy a vigéc miatt nem megy közelebb.)*

Dr. Tinó: Adj' isten jó napot, bíró uram!

Daru: Fogadj' isten, doktor uram!

Dr. Tinó: Étel-ital-álom: ízlik-e e három?

Daru: De mennyire! Még pipával is megtoldom.

Dr. Tinó: Válgék egészségére! És egy kis vigaszos jó hírrel étvágyát-itvágyát fokozni kívánom!

Daru: Szívesen veszem, halljuk csak, doktorkám!

Dr. Tinó: A természet hatalmánál és a magas tudomány bölcsessége révén legyűrte a kórt és talpra állt a hámos, most már nincs mi féltetni való rajta.

Daru: No, hálisten! Ennél jobb hír nem is kell! Ez már döfi!

Dr. Tinó: Az ebek iránt is megnyugtathatom. Egyiknek sem ártott meg, hogy a lábikrájába haraptak annak az ízé... úrnak! – Meg is szüntettem a vesztegzárt és intézkedtem, hogy eresszék szabadon azokat a szegény zalaegerszegi internáltakat.

Schwartz: Ajj!

Daru: De hát kerüljön már idebb egy kis karcosra, doktorkám!

Dr. Tinó: Nem tehetem, bíró uram! Ha itt, az eredendő kiindulási ponton nincsen baj, úgy másfelé még kevésbé és tehát egy kódorgó idegenért mért sínylje ezer szegény ártatlan eb a rabigát!? Megyek doboltatni és valamennyit úrrá tenni.

Schwartz (révedező rémültséggel): Jól nézünk ki!

Daru: Hát biz számár egy paragrafus a nem idevalósiakat szabadjára hagyni és a hozzánk tartozó hasznos háziállatokat kipányváztatni! – Hogy még kutyának való törvényt sem tudnak hozni abban a gyönyörű kupolás, drága nagy csarnokban!

Dr. Tinó: Ezt hagyjuk, bíró uram! Mert ez már politika és az én nyelvemre béklyót rak a hivatalos konvenció! – De az oszt már szent igaz, hogy senkinek sem szabadna bele ülni a földművelésügyi piros bársonyszékbe, amíg mint állatorvos legalább egy esztendőt a vidéken

nem praktizált s legalább azt meg nem tanulta, hogy falun a becsületes, megbízható házörző ebek policájt, zsandárt pótolnak és a bajok előzésében azoknál még hasznosabbak! – De hagyjuk ezt, hanem előre, a kötelesség szent nevében!

Daru: Isten kísérje jártában, keltében! De azért ne hagyja ki derék lábadozó hámosomat a kombinációból.

Dr. Tinó (köszönéskép oldalba böki ál-panama kalpagját és el.)

Schwartz (kapkodó sietséggel): Egy utolsó szavam volna még, bíró uram!

Daru: Ezt már igazán szívesen hallgatom.

Schwartz (félre): Bár már ezt se hallanád! *(Fenn:)* Hajlandó lennék egy traktort esztendei próbaidőre liferálni, minden kötelezettség nélkül, franco, ab loco pályaudvar.

Daru: Ingyen sem vállalom, komé!

Schwartz: Ez aztán egy igazi keresztény keresztretjtvény! Mójában állna a jobbra áttérni minden kockázat nélkül, a mi rizikónkra s visszautasítja! Tudná-e ezt helytállólag motiválni, bíró uram!

Daru: Nem szorultál te erre, vigéc komám. Feléred te ezt a magad eszével is, dehát traktor-kupec vagy és eszerint kell beszélned.

Schwartz: Miért a spórolás a szavakkal?! Miért nem böki ki, bíró uram?

Daru: Megtehetem! Tátsd ki hát füleidet! Kilenc fertály földecskéhez traktort, meg lovakat tartsak?

Schwartz: Hát még mindég itt vesztegelünk, kedves bíró uram?! – Hallottak már ilyent? Traktor mellett lovakat? Szárnyaló masina mellett kecmergő gebéket?!

Daru: Úgy látszik, komé, hogy a traktorba préselted minden sütnivalódat! – Nyoszolyós ládáért traktorral menjenek a legények? Traktor ordítása mellett dalljanak, kurjongassanak és sütögessék el pisztolyaikat a kérők, nyoszolyósok, vőfélyek? – Püspök fogadtatásakor, installációkor, meg más ünnepi alkalmakkor traktorokon bandériumozzanak ifjaink, fiaink? Még meg talán a gyászkocsi elé is traktort fogjunk, vadítani a gyásztisztességtevők kocsiai elé fogott paripákat? Ha ugyan nem úgy gondolod, hogy kocsisor helyet traktorokon kísérik barátai, szomszédjai és tisztelői utolsó útjára, örök nyugalma helyére a megboldogultat? – Ekkor oszt fújhatná a kántor, hogy:

*Nincs már szívem félelmére,
Nézni sírom fenekére...*

és visíthatná utána torkukszakadtáig a süvölvények a kegyes énekeket!

Schwartz: Ez mind igen szépen hangzik, bíró uram. – Szinte a háttérbe képzelem az ember a lelógóhajú, nagybajuszú Töhötömöket, amint táltos lovaikon előtörtetnek a vereckei szoroson keresztül: de úgy éltesse bennünket a magyarok istene és a korrendileg nála előbbrevaló Jehova, hogy ott leszünk mi mindketten az utolsó paripa temetésén!

Daru: Bolond lyukból bolond szél fúj! Jordán egy gondolat! El tudod képzelni leendő igazi és nem osztrákba ojtott magyar királyunkat, amint fején szent István koronájával, vállán szent István palástjával, kezében szent István pallosával: traktoron vágat fel a koronázási dombra, hogy a négy kardvágást megtegye a világ négy tájára?! – Elég volt az utolsó szóból, a szapora bolondériából! Eredj más tájat keresni az ilyen marhaságokhoz!

Schwartz: Bíró uram! Ha már eddig ilyen szépen eldiskurálgattunk, tárgyalgattunk, szenteljen nekem még pár pillanatot.

Daru: Szenteljen a fene! De hát csak pakolj ki: szaporán és kurtán!

Schwartz: Nem szeretnék ennyi drága időveszteség után üres kézzel távozni; nekem ez a kenyerem, sőt az állásom függ tőle: vegyen tőlem legalább egy vagón műtrágyát.

Daru: Tartsd csak meg magadnak és akkor nem marad üres a markod!

Schwartz: Mboh! Még egy rossz vicc! – Bíró uram, lehet ebből megélni!? – Próbálkozzék meg két-három fertály földön szuperfoszfáttal és meglátja, hogy saját hasznára mekkorát fog engedni a megcsontosodott csökönyösségből. S ezt elősegítendő: hajlandó vagyok szállítani egy vagón hochprima svéd műtrágyát, esztendei hitelre.

Daru: Ezt már vállalom! De nem hitelbe, hanem csakis honiért cserébe!

(Az udvar hátulján viháncoló ebek élénk csaholása hallatszik. Schwartz idegesen, ijedten kapja fel az asztalról a táskáját és hóna alá csapja.)

Schwartz: Bíró uram! Én jóhíréből ösmerem magát és szentül meg vagyok győződve, hogy ha én magának a hangoztatott hallatlan kedvező föltételek mellett megküldenék akár egy traktort, akár egy vagón műtrágyát, azt maga nem utasítaná vissza, hanem megtartaná és aztán utólag nemcsak a Habersasher & Fitzmaurice firmát, hanem csekélységemet is áldaná és mindennapi imájába foglalná!

Daru: Hát ha ösmersz, megteheted! De biztosítlak róla, hogy akkor két fiskális választ szét bennünket. A mi derék Morgó fiskálisunk pedig nemcsak morog, hanem harap is! S nem is ingyen, hanem ugyancsak drága pénzen!

Schwartz (kezében tartott kalapját fejébe nyomja és pökhendien elköszön): Alászolgája! *(Meg mérgesen visszanéz, aztán útnak indul, dühösen és csak úgy önmagában mormogja:)* Az engesztelődés szent ünnepnapján én imádkozok ki tenéked minden jót a Jehovánál! *(El.)*

Daru (elégedetten mosolyog és mutatóujjával tömködi kurtaszárú pipájában a dohányt.)

(Függöny)

IDEGEN SZAVAK MAGYARÁZATA

Schiberelef = baj, veszedelem
Sövuosz = pümkösd
Smá Jiszróél = halljad Izráel
Rachmem = irgalom, kegyelem
Chütcpe = szemtelen
Betroppecolva = begyulladva
Behéme = állat
Chamer = bolond
Ovajsiz ávajszenü = bibliai ősapánk
Bleibt zwei? = marad kettő?
Bechowed = tekintélyes
Azesz-Pónem = orcátlan
E náchesz = örvendetes
Chochem = okos, bölcs
Párach = koszos
Kélev = kutya
Lemáne Sem = az istenért
Zerspring = pukkadj meg
Sekajch = (szó szerint) válják erődre, (itt) éljen!
(Eredetiben ezen indulatszavak enyhébbek, derűsebbek)